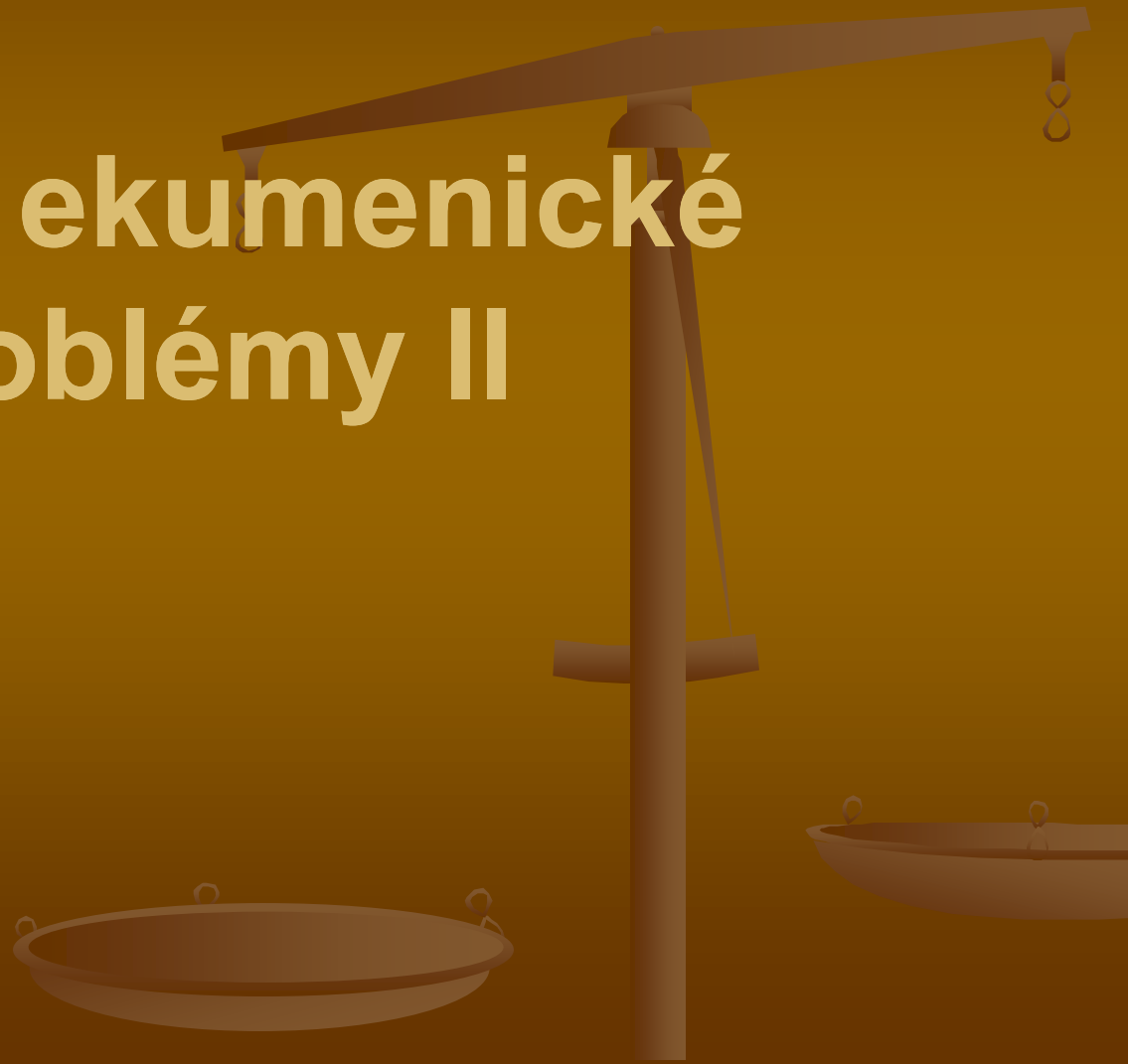

Hlavní ekumenické problémy II

Eucharistie – Večeře Páně

Slavení „Ježíšovy památky“ - večeře Páně (eucharistie) je jednou z klíčových otázek.

Jednota církve nebude úplná, pokud všechny církve nebudou moci společně slavit eucharistii.

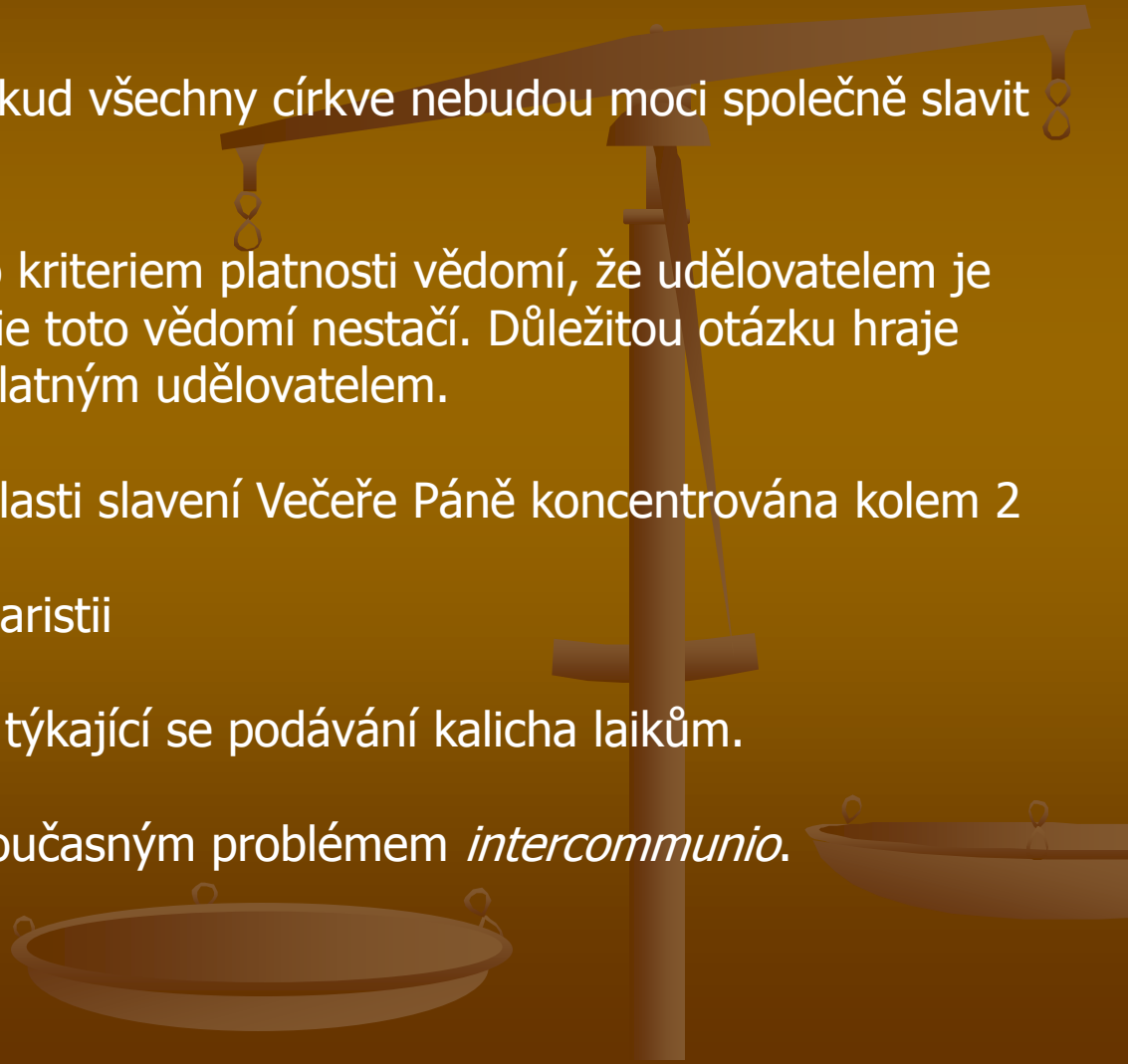
Na rozdíl od křtu, ve kterém bylo kriteriem platnosti vědomí, že udělovatelem je vždy Kristus, v případě eucharistie toto vědomí nestačí. Důležitou otázkou hraje církevní prostřednictví – kdo je platným udělovatelem.

V dějinách byla kontroverze v oblasti slavení Večeře Páně koncentrována kolem 2 témat:

- reálná přítomnost Krista v eucharistii
- pojetí mše jako oběti

K tomu se přidávala kontroverze týkající se podávání kalicha laikům.

Vzhledem k rozdělení církve je současným problémem *intercommunio*.

Eucharistie – Večeře Páně

Otázka reálné přítomnosti

Kristus ustanovuje "památku" - nemyslí tím opakování poslední večeře, ale samotný smysl "lámání chleba" a "sdílení kalicha". Nový zákon nezná přesný rituál této "památky".

Nejstarší svědectví o slavení:

1 Kor 11, 23-36:

Já jsem přijal od Pána, co jsem vám také odevzdal: Pán Ježíš v tu noc, kdy byl zrazen, vzal chléb, vzdal díky, lámal jej a řekl: „ Toto jest mé tělo, které se za vás vydává; to čiňte na mou památku.“ Stejně vzal po večeři i kalich a řekl: „Tento kalich je nová smlouva, zpečetěná mou krví; to čiňte, kdykoli budete pít, na mou památku.“ Kdykoli tedy jíte tento chléb a pijete tento kalich, zvěstujete smrt Páně, dokud on nepřijde.

Skutky apoštolů 2,42: Vytrvale poslouchali učení apoštolů, byli spolu, lámali chléb a modlili se.

Eucharistie – Večeře Páně

Otázka reálné přítomnosti

V **teologii starověku** se uplatňuje platónský model vztahu mezi předobrazem a obrazem: při slavení památky se odehrává Kristův čin spásy jako promítnutí celého jeho života jako daru pro člověka. Odehrává se zde "proměna" pokrmu a účastníků hostiny. V chlebu a vínu je viděn obraz Kristova těla a krve, tedy Krista samotného v jeho spasitelném působení

Na **začátku středověku** se chápání eucharistie mění. Mnozí teologové zastávají pouze symbolickou přítomnost, jiní reálnou. Obraz se již nechápe jako reálný symbol, ale pouze jako poukaz k nějaké skutečnosti, která zůstávala mimo něj. V kolísání mezi extrémními výklady přichází západní teologie s učením o **TRANSSUBSTANCIACI**: mění se podstata, zůstávají akcidenty - vnější podoba chleba a vína zůstává, celková podstata se mění v Tělo a Krev.

Eucharistie – Večeře Páně

Otázka reálné přítomnosti

Kritika reformátorů:

Pro **Luthera** je pojem transsubstanciace příliš filozofický a proto je tento pokus racionálně postihnout tajemství dehonestací Krista samotného. Předpokládat, že akcidenty existují nezávisle na podstatě je podle Luthera nonsens, proto hovoří o konsubstanciaci, tedy společné přítomnosti podstaty chleba a vína s podstatou těla a krve. Pro Luthera je Kristus v chlebě a krvi reálně přítomen.

Pro Zwingliho je Večeře Páně především symbolickou přítomností. Památka připomíná někoho nepřítomného a tak samotný akt jídla a pití odkazuje ke Kristově kříži. Podstatným pro Zwingliho je hostina, nikoliv Kristovo tělo a krev v chlebu a vínu.

Kalvín zastává "střední cestu" mezi Zwinglim a Lutherem. Člověk, který přijímá chleba víno, je Duchem Svatým spojen s oslaveným Kristem. Chléb a víno jsou při přijímání znamením společenství s Kristem.

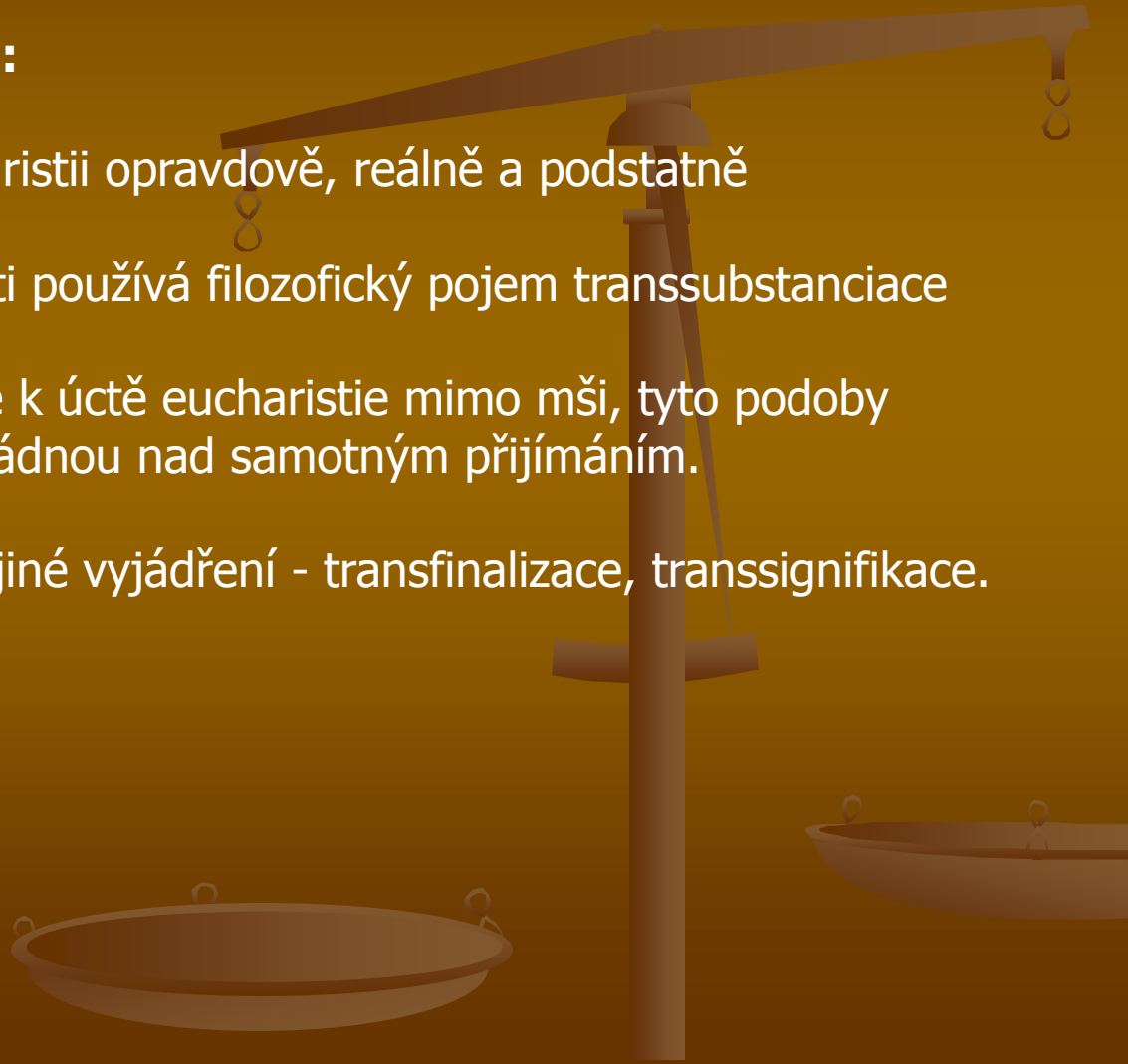
Eucharistie – Večeře Páně

Otázka reálné přítomnosti

Reakce Tridentského koncilu:

- potvrzuje, že Kristus je v eucharistii opravdově, reálně a podstatně
- pro vyjádření reálné přítomnosti používá filozofický pojem transsubstanciacce
- akcent na svátostný chléb vede k úctě eucharistie mimo mši, tyto podoby zbožnosti nakonec bohužel převládnu nad samotným přijímáním.

V současné době hledá teologie jiné vyjádření - transfinalizace, transsignifikace.

Eucharistie – Večeře Páně

Otázka reálné přítomnosti

Ekumenická debata ohledně reálné přítomnosti

- v době reformace se v otázce reálné přítomnosti Luther rozchází se švýcarskými reformátory
- přes lingvistické obtíže zůstala nauka o reálné přítomnosti u luteránů a katolíků (pravoslavných): *Ve svátosti večeře Páně je Ježíš Kristus, pravý Bůh a pravý člověk, přítomen plně a zcela se svým tělem a svou krví pod znamením chleba a vína* (Das Herrenmahl 1978)

Limský dokument o křtu, večeři Páně a ordinaci vyjadřuje návrat k významu reálného symbolu rané církve: *věc je tím, co naznačuje.*

V eucharistickém hostii, v jedení chleba a pití vína nám Kristus dává obecenství sám se sebou. [...] Církev vyznává Kristovu skutečnou, živoucí a aktivní přítomnost v eucharistii. (Lima 1982)

Eucharistie – Večeře Páně

Mše jako oběť

Dalším kritickým bodem bylo chápání obětního charakteru mše. Podle interpretace reformátorů je mše novou obětí, kterou církev přidává ke Kristově oběti. V tom smyslu ji kritizují pro relativizaci jedinečné Kristovy oběti. Jakoby byla "skutkařením", díky které si člověk sám chce zasloužit spásu. Proto ji Luther označuje jako "*největší a nejstrašnější ohavnost*".

Samotný Tridentský koncil odmítá slavení eucharistie jako "*nuda commemoratio*" - pouhá vzpomínka, zároveň netvrdí, že by mše měla být opakováním nebo doplňováním Kristovy oběti na kříži. Koncil používá termín *rapraesentatio*. Slavení eucharistie se chápe jako oběť, protože zpřítomňuje Kristovu jedinečnou oběť. Není to pouze vzpomínka.

Při slavení památky je v síle Ducha svatého přítomné společenství spojeno s těmi, kdo byli svědky událostí života JK. V eucharistii se zpřítomňuje církev jako společenství živých i mrtvých.

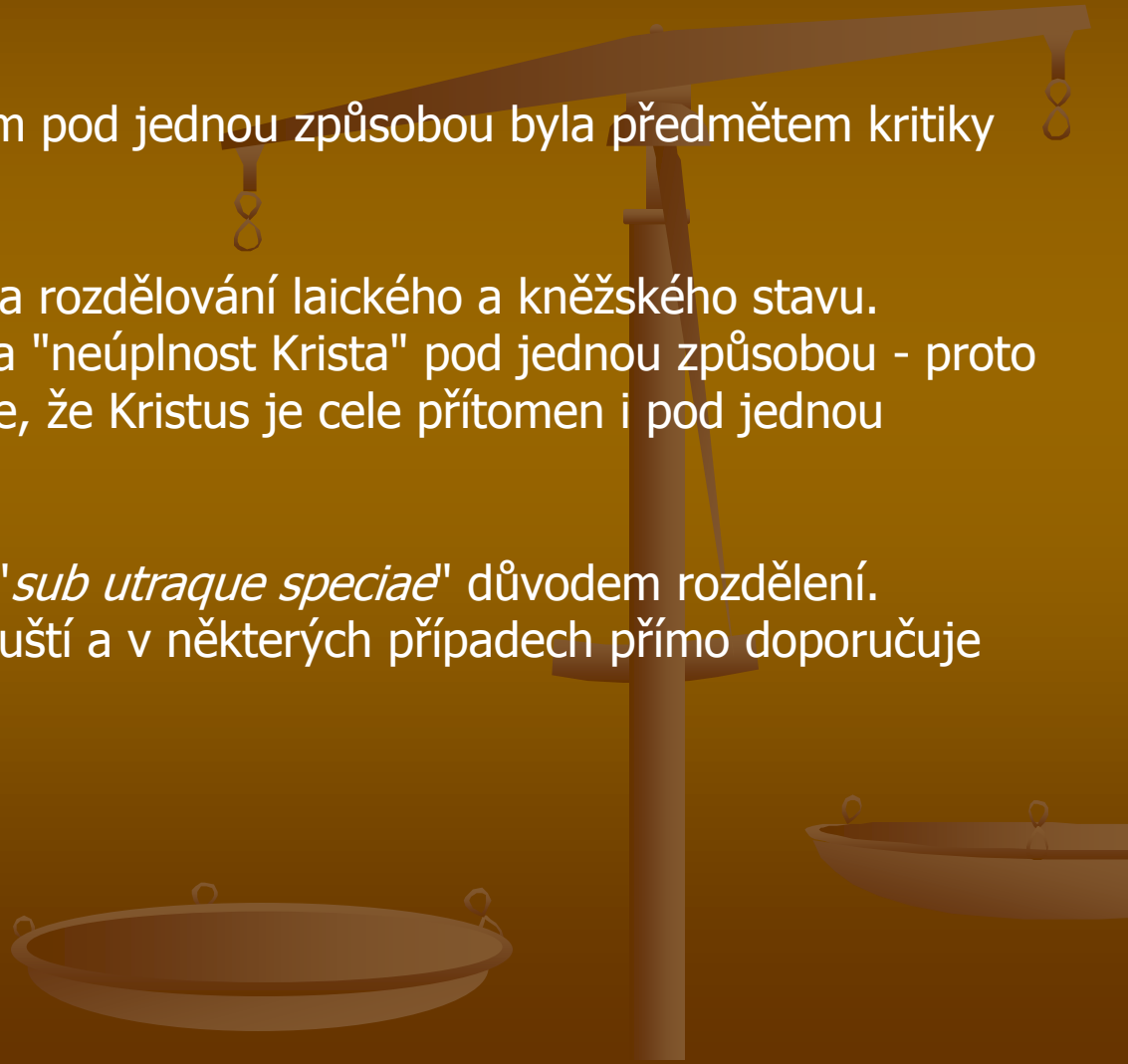
Eucharistie – Večeře Páně

Přijímání z kalicha

Praxe podávání eucharistie laikům pod jednou způsobou byla předmětem kritiky už před reformací (Jan Hus)

Oprávněná kritika poukazovala na rozdělování laického a kněžského stavu. Nesprávná kritika poukazovala na "neúplnost Krista" pod jednou způsobou - proto tomu Tridentický koncil konstatuje, že Kristus je cele přítomen i pod jednou způsobou.

V současné době není podávání "*sub utraque speciae*" důvodem rozdělení. Reforma liturgie po Vat. II. připouští a v některých případech přímo doporučuje přijímání pod oběma způsoby.

Eucharistie – Večeře Páně

Intercommunio

Cílem ekumenizmu je eucharistické společenství - to zatím zůstává předmětem přání

Po dlouhá léta se eucharistické společenství s jinou než vlastní církví chápalo jako apostaze – odpad od vlastního společenství.

Existuje společenství církví Leuenberské dohody (1974)

Vat. II.: *Unitatis redintegratio* - připouští, aby v případě nemožnosti přijetí svátostí u vlastního duchovního a jestliže k tomu radí duchovní užitek, mohl **člen pravoslavných církví** přijímat u katolíků. V případě **členů reformačních církví** je "eucharistická pohostinnost" přípustná pouze ve výjimečných případech, když je v nebezpečí smrti či vážné nouzi a nemůže svátosti žádat u vlastního duchovního. Podmínkou je ale víra v reálnou přítomnost Krista a očištění podle tradice vlastní církve.

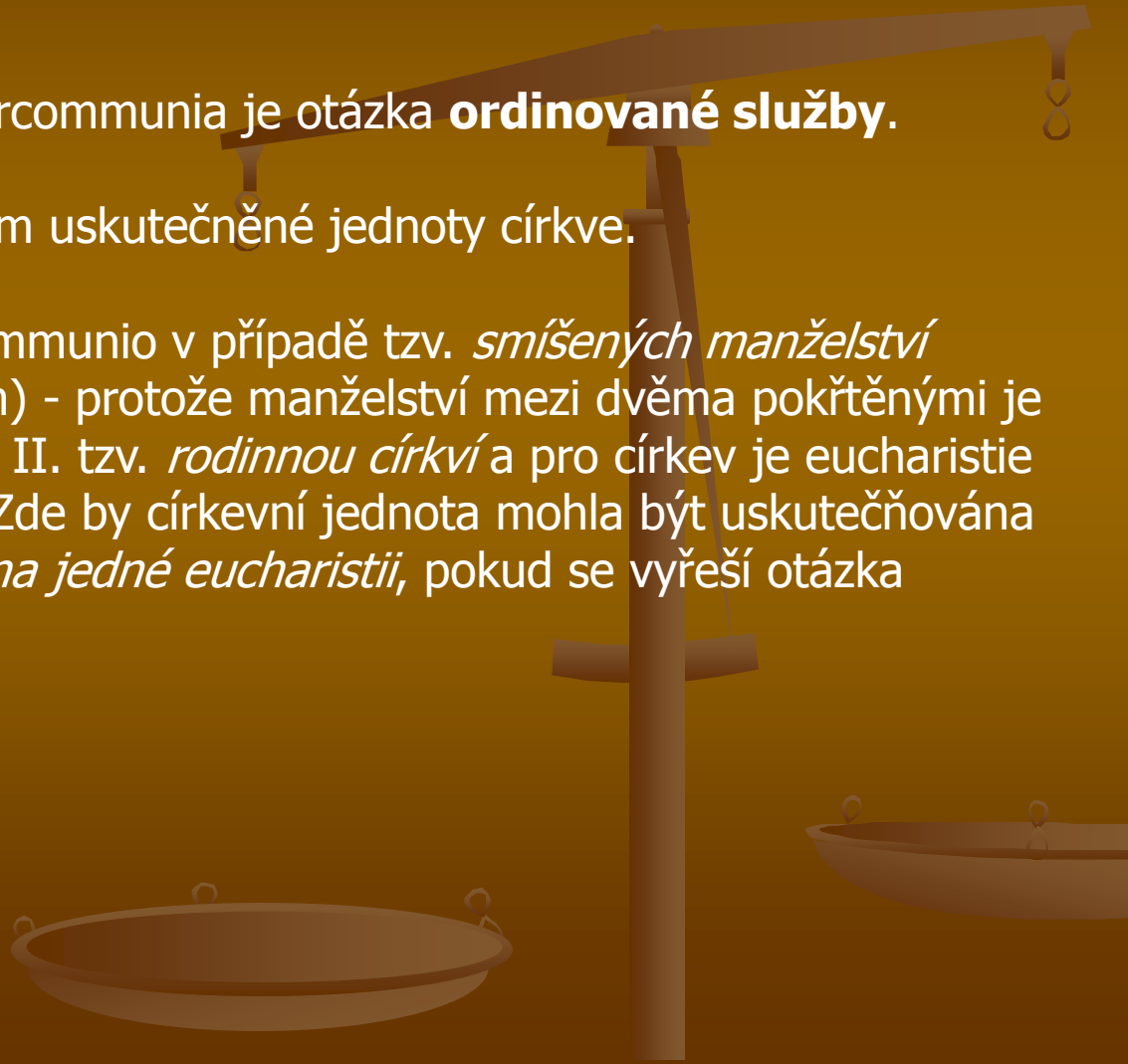
Eucharistie – Večeře Páně

Intercommunio

Prozatím největší překážkou intercommunio je otázka **ordinované služby**.

Uskutečněné communio je vzorem uskutečněné jednoty církve.

Závažným problémem je intercommunio v případě tzv. *smíšených manželství* (katolík s pokřtěným nekatolíkem) - protože manželství mezi dvěma pokřtěnými je vždy svátostí, je takto podle Vat. II. tzv. *rodinnou církví* a pro církvev je eucharistie konstitutivní a nepostradatelná. Zde by církevní jednotu mohla být uskutečňována *společnou účastí obou manželů na jedné eucharistii*, pokud se vyřeší otázka ordinované služby.

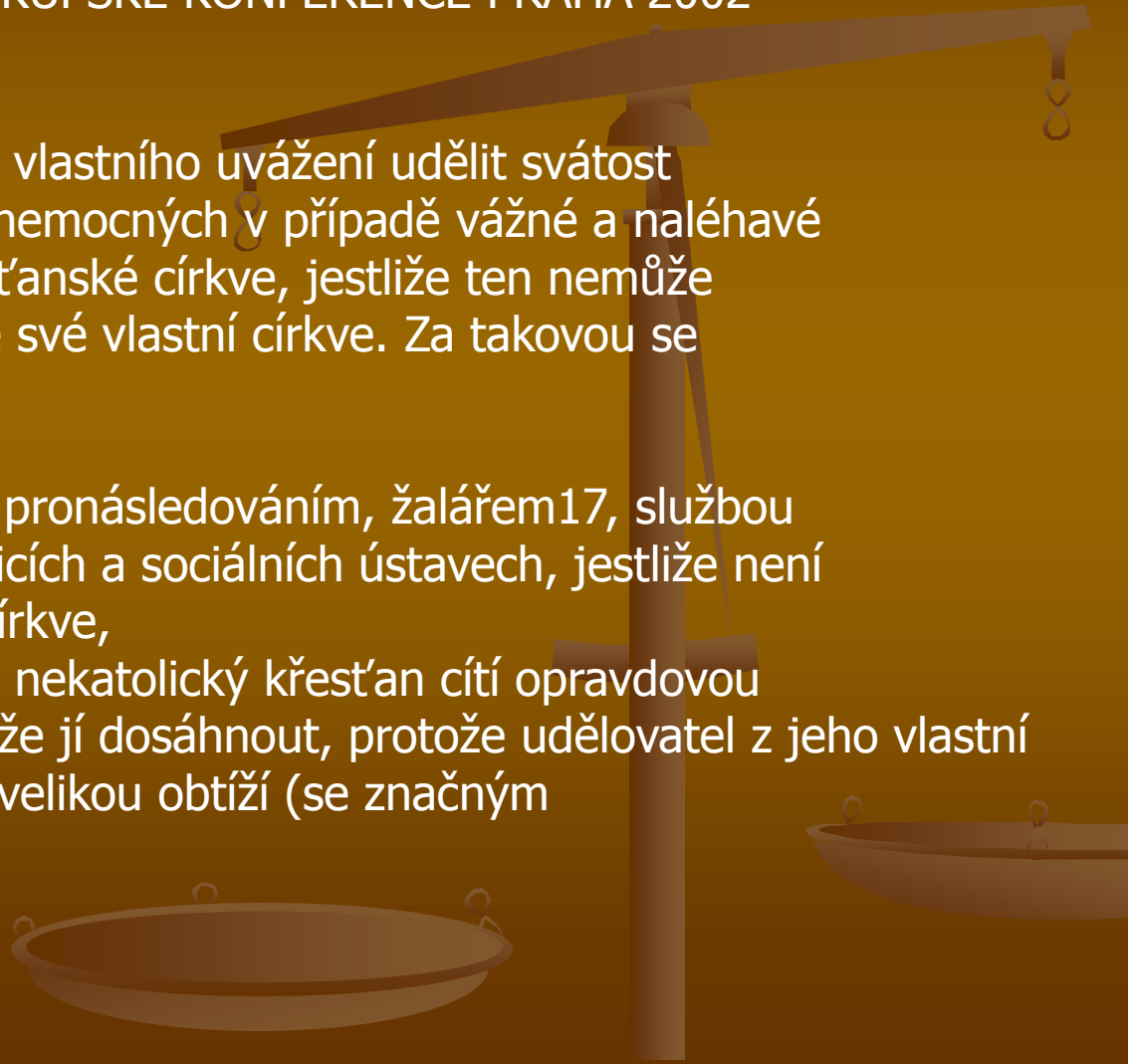

Eucharistie – Večeře Páně

SPOLEČENSTVÍ VE SVÁTOSTECH S KŘESŤANY JINÝCH CÍRKVÍ VYDAL SEKRETARIÁT ČESKÉ BISKUPSKÉ KONFERENCE PRAHA 2002

1. Katolický udělovatel smí podle vlastního uvážení udělit svátost eucharistie, smíření a pomazání nemocných v případě vážné a naléhavé duchovní potřeby členu jiné křesťanské církve, jestliže ten nemůže dosáhnout svátosti u udělovatele své vlastní církve. Za takovou se považuje:

- a) nebezpečí smrti,
- b) nemožnost způsobená pronásledováním, žalářem¹⁷, službou v armádě¹⁸, pobytem v nemocnicích a sociálních ústavech, jestliže není dosažitelný udělovatel z vlastní církve,
- c) situace v diaspoře, kdy nekatolický křesťan cítí opravdovou potřebu svátostné posily a nemůže jí dosáhnout, protože udělovatel z jeho vlastní církve je nedostupný nebo jen s velikou obtíží (se značným úsilím, velikými výdaji).

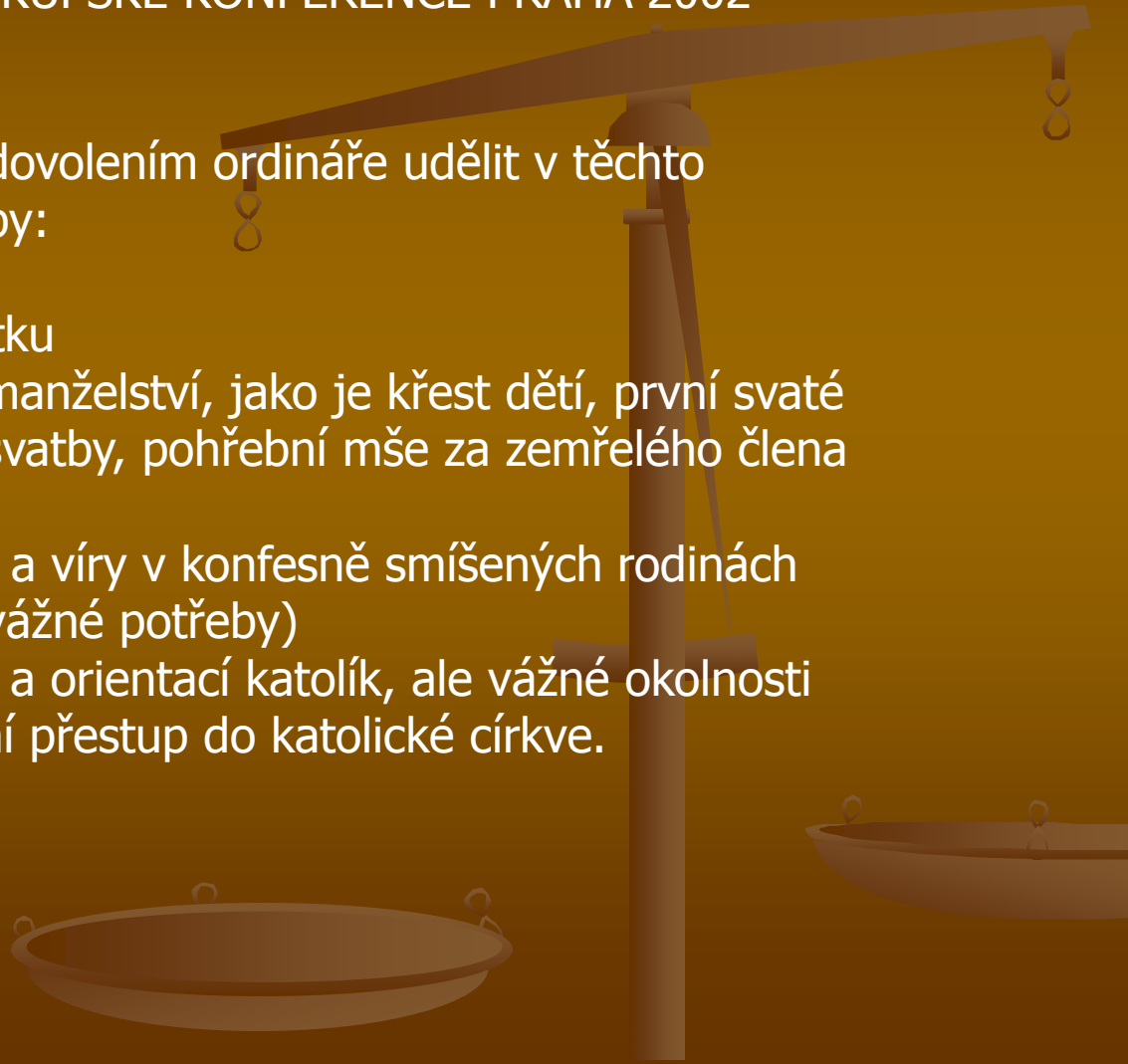

Eucharistie – Večeře Páně

SPOLEČENSTVÍ VE SVÁTOSTECH S KŘESŤANY JINÝCH CÍRKVÍ
VYDAL SEKRETARIÁT ČESKÉ BISKUPSKÉ KONFERENCE PRAHA 2002

2. Uvedené svátosti je možné s dovolením ordináře udělit v těchto případech vážné duchovní potřeby:

- a) slavení smíšeného sňatku
- b) mimořádná událost v manželství, jako je křest dětí, první svaté přijímání dětí, významné výročí svatby, pohřební mše za zemřelého člena rodiny
- c) upevnění života milosti a víry v konfesně smíšených rodinách (výjimečně, v případě skutečně vážné potřeby)
- d) je-li žadatel svou vírou a orientací katolík, ale vážné okolnosti mu brání, aby uskutečnil formální přestup do katolické církve.

Eucharistie – Večeře Páně

SPOLEČENSTVÍ VE SVÁTOSTECH S KŘESŤANY JINÝCH CÍRKVÍ
VYDAL SEKRETARIÁT ČESKÉ BISKUPSKÉ KONFERENCE PRAHA 2002

3. Ve všech případech musí žadatel o udělení svátosti splňovat současně tyto čtyři podmínky:

- a) nemůže dosáhnout této svátosti u udělovatele své církve či církevního společenství,
- b) sám o to požádá,
- c) ohledně svátosti, kterou touží přijmout, projeví katolickou víru,
- d) je řádně připraven.

4. Katoličtí udělovatelé budou posuzovat individuální případy a udílet tyto svátosti pouze podle těchto vypracovaných norem, případně podle norem příslušného diecézního biskupa a budou se řídit zásadami Direktáře k provádění ekumenických principů a norem. V případě potřeby se budou s příslušným ordinářem radit, eventuálně žádat o jeho dovolení.

Manželství

Manželství je v křesťanském světě chápáno s velkou zodpovědností a přikládá se mu velký význam. Ač všechny křesťanské církve nepokládají manželství za svátost, má biblický základ a požívá v každé církvi velkou vážnost.

V biblickém pojetí je manželství

- součástí stvořitelského řádu
- obrazem Boží lásky k lidu.

Láska mezi mužem a ženou se stává obrazem Boží smlouvy s vyvoleným národem.

Kromě toho je v NZ manželství místo *osvědčování křesťanství*: každodenní soužití manželů je znamením i každodenní věrnosti Boha.

Manželství je pro toho, kdo žije ve víře, **svátostí**. **V manželství dvou pokřtěných se uskutečňuje církev.**

Nezáleží ani tak na formě, protože udělovatelem není kněz, ale snoubenci sami. *I bez církevní formy je platně uzavřené manželství svátostné.*

Manželství

Povinná forma

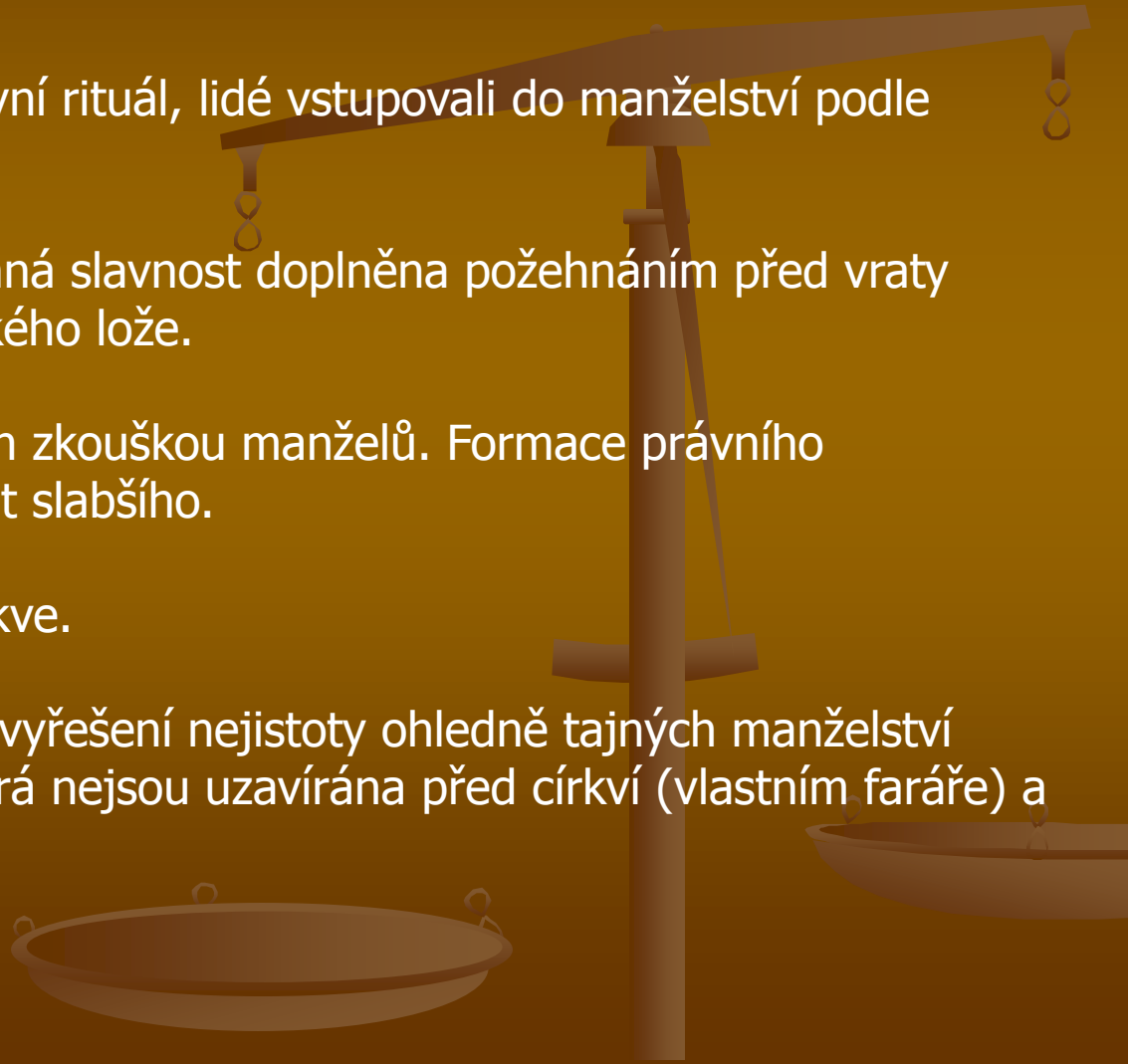
V prvotní církvi neexistoval církevní rituál, lidé vstupovali do manželství podle místních zvyklostí.

Ke konci prvního tisíciletí je rodinná slavnost doplněna požehnáním před vraty kostela nebo žehnáním manželského lože.

Raný středověk - kněz je pověřen zkouškou manželů. Formace právního uspořádání manželství má chránit slabšího.

13. století - sňatek před tváří církve.

16. století Tridentský koncil: pro vyřešení nejistoty ohledně tajných manželství prohlašuje koncil manželství, která nejsou uzavírána před církví (vlastním farářem) a dvěma svědky, za neplatná.

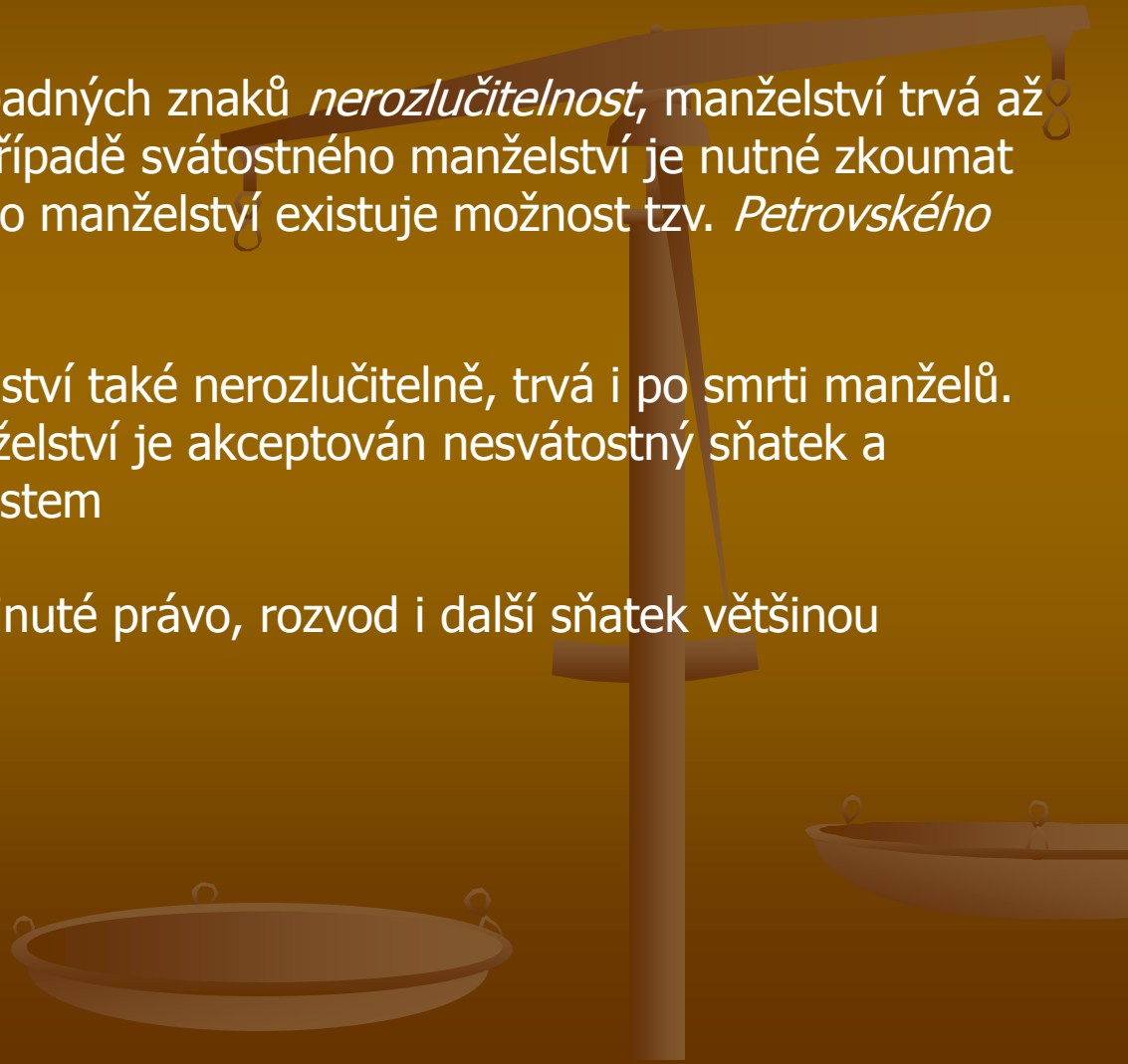
Manželství

Nerozlučitelnost

V katolické církvi je jedním z nápadných znaků *nerozlučitelnost*, manželství trvá až do smrti jednoho z manželů. V případě svátostného manželství je nutné zkoumat platnost, v případě nesyvatostného manželství existuje možnost tzv. *Petrovského privilegia*.

Pravoslavná církev chápe manželství také nerozlučitelně, trvá i po smrti manželů. Ale v případě rozvráceného manželství je akceptován nesyvatostný sňatek a manželé jsou připuštěni ke svátostem

Protestantské církve nemají rozvinuté právo, rozvod i další sňatek většinou akceptují.

Manželství

Konfesionálně rozdílná manželství

Pro katolíka je podle CIC 1983 platné to manželství, které uzavře katolickou formou. Tuto formu lze dispenzovat (pravomoc biskupa). Zároveň musí oddávající žádat ordináře o dovození smíšeného manželství.

K podmínkám možnosti smíšeného manželství dále patří, že katolická strana přislíbí rozvíjení své víry a snahu o křest dětí v katolické církvi. Nekatolická strana s tím musí být seznámena. Toto ale vytváří jisté napětí v rodině.

Obřad vykonává a slib přijímá služebník KC, pokud nebyla udělena dispense od kanonické formy (pak je platné každé právně uzavřené manželství). Je možná účast i duchovního nekatolické církve.

V případě pastorační vhodnosti může s dovozením ordináře i nekatolík přestoupit při svatbě k eucharistii.